

ОЦІНКА М'ЯСНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ЧИСТОПОРІДНИХ І ПОМІСНИХ БУГАЙЦІВ

Д.К. Рикова, студент, rikova97@gmail.com

Науковий керівник – кандидат с.-г. наук, доцент Стріха Л.О.

Миколаївський національний аграрний університет

Оцінено м'ясну продуктивність бугайців червоної степової породи та червоної степової породи поліпшеної голштинською. Встановлено, що вищими показниками маси туші і маси м'якушу характеризувались бугайці червоної степової породи, поліпшеної голштинською.

Ключові слова: бугайці, червона степова порода, забійна маса, забійний вихід, вихід туші, коефіцієнт повном'ясності.

Постановка проблеми. Нині в багатьох країнах світу, у тому числі й в Україні, спостерігається гострий дефіцит тваринного білка в харчуванні людей. Оскільки основним джерелом білка є м'ясо, то прискорити вирішення білкової проблеми можливо за рахунок раціонального використання великої рогатої худоби для виробництва яловичини [1].

Відомо, що основну кількість яловичини в Україні отримують від худоби молочних та комбінованих порід і лише незначну – завдяки розведенню м'ясної худоби [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оцінку та облік м'ясної продуктивності здійснюють при житті тварини та після забою. Заключне судження про кількість і якість м'яса дає післязабійна оцінка м'ясних якостей тварин. При цьому визначають забійну масу, забійний вихід та якість туш [4].

Постановка завдання. Метою досліджень було визначити показники післязабійної оцінки м'ясної продуктивності чистопородних та помісних бугайців.

Матеріали і методика. Прояв м'ясних якостей у бугайців червоної степової породи та генотипу ЧС+Г вивчали в умовах господарства ФГ «Золота

Нива» Врадіївського району. Було сформовано 2 групи тварин по 5 голів у кожній [5]. Передзабійну живу масу та масу забійну, парної туші визначали зважуванням.

Одержані дані опрацьовано біометрично з використанням методик визначення середньої величини та її похибки [2].

Результати досліджень. Дослідження післязабійних показників бугайців червоної степової породи та бугайців генотипу ЧС+Г проводили для встановлення їх м'ясних якостей.

Визначали оптимальні кондиції реалізації не кастрованих бугайців для реалізації на м'ясо. Порівняльний аналіз результатів забою бугайців у віці 18 і 24 місяців (табл. 1) показав, що за показником «передзабійна жива маса» переважали бугайці генотипу ЧС+Г.

Таблиця 1

Післязабійна оцінка м'ясної продуктивності бугайців, $\bar{X} \pm S\bar{x}$

Показники	ЧС		ЧС+Г	
	18 міс.	24 міс.	18 міс.	24 міс.
Знімна жива маса, кг	412,8±5,37	541,6±6,38	440,3±4,65	597,2±7,89
Передзабійна жива маса, кг	400,4±8,13	525,3±7,84	427,1±9,03*	579,3±7,81***
Забійна маса, кг	215,0±6,93	293,2±7,85	223,8±8,14	316,9±8,04*
Забійний вихід, %	53,7±0,61	55,8±0,81	52,4±0,68	54,7±0,73
Маса туші, кг	205,1±5,47	283,2±6,76	216,9±5,71	304,7±6,51*
Вихід туші, %	51,2±0,38	53,9±0,93	50,8±0,85	52,6±0,76
Маса внутрішнього жиру, кг	10,1±0,31	11,9±0,73	6,83±0,60	12,1±0,51
Вихід внутрішнього жиру, %	2,5±0,07	2,8±0,04	1,6±0,03	2,1±0,06

Різниця, відповідно, становила 26,7 кг ($P>0,95$) у 18 місяців і 54,0 кг ($P>0,999$) у 24 місяці порівняно з бугайцями червоної степової породи. За забійною масою встановлена подібна тенденція. Кращими були бугайці генотипу ЧС+Г, різниця відповідно склала 8,8 кг (при $P>0,95$) і 23,7 кг ($P>0,95$), порівняно з бугайцями червоної степової породи. На підставі показників забійної маси розраховували показники забійного виходу, які були вищі у бугайців червоної степової породи. Перевага склала 1,3% і 1,1%, порівняно з бугайцями генотипу ЧС+Г. Щодо виходу туші, то його значення для молодняку червоної степової породи становить 51,2% у 18 місяців, що узгоджується з загальноприйнятим показником для худоби молочного напрямку продуктивності.

Від бугайців генотипу ЧС+Г одержуємо довщі туші, порівняно з бугайцями ЧС у віці 24 місяців, перевага склала 4,2 см (при $P>0,95$). Проте вони характеризуються меншою довжиною тулубу (табл. 2).

Таблиця 2

Основні проміри туші бугайців, $\bar{X} \pm S\bar{x}$

Показники	ЧС		ЧС+Г	
	18 міс.	24 міс.	18 міс.	24 міс.
Довжина туші, см	171,7±0,70	193,4±2,18	176,9±0,98	197,6±1,82*
Довжина тулубу, см	104,6±0,76	110,6±1,73	107,1±0,94	120,1±1,32
Довжина стегна, см	67,1±1,18	82,8±0,93	69,8±0,82	77,5±1,78
Обхват стегна, см	92,1±1,21	110,5±1,35*	92,4±1,49	105,8±2,10
Коефіцієнт повном'ясності туші	144,3±1,52	149,5±1,87*	142,0±1,34	144,4±1,08
Коефіцієнт повном'ясності стегна	134,3±2,07	139,2±2,01*	130,4±1,08	132,5±2,27

Перевага за коефіцієнтом повном'ясності туші у бугайців червоної

степової породи складає 4,7 (при $P>0,95$) порівняно з тушами бугайців генотипу ЧС+Г, вони мають нижчий коефіцієнт повном'ясності стегна.

Незважаючи на більшу довжину стегна у бугайців генотипу ЧС+Г, його обхват менший. Це, в свою чергу, характеризується і нижчим коефіцієнтом повном'ясності стегна.

Таким чином, бугайці червоної степової породи та бугайців генотипу ЧС+Г характеризуються достатньо високими післязабійними показниками м'ясної продуктивності. Це в свою чергу вказує на можливість селекції за м'ясною продуктивністю поряд з молочною. Встановлено, що після 18-24 годин охолодження напівтуш яловичини їх маса у середньому зменшилась 1,5-3,0 %. Аналіз одержаних даних свідчить, що більш високий вихід м'язової та жирової тканин яловичини залежить від генотипу бугайців (табл. 3).

Таблиця 3

Морфологічний склад туш бугайців, $\bar{X} \pm S\bar{x}$

Показник	ЧС		ЧС+Г	
	18 міс.	24 міс.	18 міс.	24 міс.
Маса охолодженої туші, кг	205,1±5,47	283,2±6,76	216,9±5,71	304,7±6,51
Маса м'якоті, кг	157,1±4,12	218,6±3,82	161,4±2,65	234,1±3,28*
Вихід м'якоті, %	76,6±0,34	77,2±0,46	74,4±0,15	76,8±0,32
Маса кісток, кг	42,5±0,51	57,8±0,49	49,4±0,83	62,8±1,02
Вихід кісток, %	20,7±0,40	20,4±0,35	22,8±0,68	20,6±0,77
Маса жилок, кг	5,5±0,23	6,8±0,17	6,0±0,24	7,9±0,21
Вихід жилок, %	2,7±0,07	2,7±0,14	2,8±0,11	3,0±0,09
М'язово-кісткове співвідношення	3,6±0,09	3,7±0,06*	3,3±0,05	3,5±0,04
Коефіцієнт м'ясності	3,1±0,02	3,2±0,03*	2,9±0,05	3,0±0,06

При обвалюванні напівтуш, вихід становив у 18 місяців 76,6%, а у 24 місяці 77,2%.

Перевага, порівняно з тушами бугайців генотипу ЧС+Г відповідно склала 2,2% і 0,4%. Наведені дані свідчать, що є тенденція більш високого виходу м'язової та жирової тканин у бугайців червоної степової породи.

В результаті аналізу даних встановлено відмінності за морфологічним складом туш у бугайців, які були забиті у 18 та 24 місяці.

Встановлено, що є різниця за виходом м'якоті із охолоджених туш бугайців у віці 18 місяців та 24 місяці. Найбільший вихід м'якоті мали туші бугайців у 24-місячному віці. У зв'язку з цим виявлено відмінності за співвідношенням м'ясо:кістки. Його значення для бугайців червоної степової породи було 3,1 і 3,2, а генотипу ЧС+Г – 2,9 і 3,0.

Найвищим показником м'язово-кісткового співвідношення характеризуються бугайці червоної степової породи, забій яких здійснили у 24 місяці. Перевага склала 0,2 (при $P > 0,95$) порівняно з бугайцями генотипу ЧС+Г. Відповідно у них був вищий коефіцієнт м'ясності на 0,2 (при $P > 0,95$).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже за морфологічним складом туш кращі характеристики мали бугайці червоної степової породи, вони мали вищі показники виходу м'якоті, коефіцієнту м'ясності та м'язові-кісткового співвідношення порівняно з тушами бугайців червоної степової породи, поліпшеної голштинською. В свою чергу, бугайці червоної степової породи поліпшеної голштинською характеризувались вищими показниками маси охолодженої туші, маси м'якоті, виходу кісток та жилок при забої у 18 та 24 місяці.

Список використаних джерел

1. Вінничук Д. Т. Загальнобіологічні фактори, які впливають на м'ясну продуктивність тварин / Д.Т. Вінничук, Г. П. Котенджи // Вісник сумського національного аграрного університету. – Суми: ВТД Університетська книга, 2007. – Вип. 3 (12) С. 9 -17.

2. Плохинський Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский // М.: Колос, 1963. – 256 с.
3. Полупан Ю. П. Генезис та перспективи українського голштинізованого типу червоної молочної породи / Ю.П. Полупан // Тваринництво України. – № 5-6. – 2000. – С. 18-20.
4. Рубльовська Л.С. Відгодівельні і м'ясні якості голштинізованої худоби / Л. С. Рубльовська, Д.П. Рубльовський // Аграрний вісник Причорномор'я: зб. наук. праць Сільськогосподарські науки. – Вип.3 (6), ч. III: Зоотехнія. – Одеса: ТОВ АСП Лтд, 1999. – С. 57-58.
5. Шкурин Г. Т. Забійні якості великої рогатої худоби / Г. Т. Шкурин, О. Г. Тимченко, Ю. В. Вдовиченко // Методики досліджень. – К. : Аграрна наука, 2002. – 50 с.